

Teplice?! Lázně? Snad ne zas popsání místa všude známého, anebo snad nějaká historka, jakýchž se na kopy za sezóny lázeňské udá, aneb jakáž by se snad přihoditi mohla?

Prosím, račte dále čísti. Ty Teplice, o nichž vypravovati budu, jsou v odlehlém koutě našeho království, v severovýchodních Čechách, blíže hranic pruských. Němci jim říkají Weckelsdorf... Ah, snad teď mnohý z českých čtenářů ví, kde a co jsou.

Teplice, Adersbach zná celý svět. Hned v sousedství toho místa jsou Teplice. Adersbach zkamenělé město, Teplice taktéž, snad mohutnější a velikolepější, a přece ne tak rozhlášené, tak slavné.

Adersbachu si už i naši turisté všimli, tu a tam bylo číst v českých listech o něm popsání. Že si ho cizinci všimají, svědčí polská, německá jména (hlavně Prušanů) na věkovitých balvanech pískovcových namalovaná. Jen českých tu málo, tak málo.

Už jsem přehledl ohromné ty skály adrsbašské, již jsem postál u vodopádu z jezírka mezi skalami do temné jeskyně se řítícího — zaměřil jsem kroky k sousedním Teplicím. Malé, pohorské to městečko, jehož panující řeč je německá. Ale mluv tu po česku a všude ti porozumějí. Není tomu tak dávno, co tu němčina vládne.

Městečko samo nemá nic zvláštního a znamenitého. Zamířil jsem tedy do „skalního města“ as čtvrt hodiny odtud ležícího. Jdu podél potoku údolím. Bujná, pohorská lučina kolem, na březích vypínají se husté, košaté stromy, většinou olše, kol na stráních lesy, jichž temné vrcholy zlatí naposled slunce. Je pozdě odpoledne, po dolině vládne milý chlad a ticho. Je tu tak volno a milo. Cestička teď zahýbá se k samému břehu, nad hlavou mi šumí šeré, zadumané olše, a ve větvích jejich švitoří ptactvo.

„Prosím, milostpane, liběj poroučet —“

Vytrhl jsem se ze svého zamyšlení.

Stálo přede mnou dosti sličné, mladé děvče, jež bylo povstalo z lavičky, pod stromem stojící. A hle v ruce jeho košík, plný rudých, šťavnatých jahod, „trávníč“, jak jim říkají.

Děvče mluvilo po česku. Poznal jsem dle chudého oděvu, že to dcera nějakého tkadlce z některé sousedních vesnic.

Byl jsem poněkud žízniv a jahody byly tak vábny. Vzal jsem a pustil jsem se chutě do nich. A než jsem se nadál, byl košík prázdný. Divil jsem se sám sobě. Děvče se usmívalo.

„Co za ně?“

„Eh, nic, milostpane. Jen když chutnaly —“

Podivil jsem se. „Nemohu je od vás zadarmo žádat. Jen řekněte —“

„Táta jim posílá a prosí, aby mu zas dali dělat —“

Ah tedy zmýlená! Měla mne za pláteníka, jenž tkadlčům přízi vydává a kusy od nich bere. Obchodníci ti bývají přísní. — Ubohý lid nazývá je „tkalcomory“.

Jahody měly být úplatkem! Měly vymoci dílo, jež nese tak skromný výdělek! Zaplativ děvčeti, kráčel jsem dále, až jsem se octl u hospody v lese, kdež jsem si měl najít vůdce. Sejde-li se četná společnost, chodí vůdcové nejraději. Té doby, když jsem přišel, nebylo tu již žádného cestovatele a tak se musil horal, kouřící před hospodou, se mnou sám na pouť vydati.

Kolem se už stínové rozložili. Jen na vrcholích stromů a skal, z temné zeleně lesa vystupujících, chvěla se zlatá zář.

Kráčel jsem za vůdcem, pilně se ohlížeje. Les řídil, skal přibývalo. Tak jsme přišli až na palouček, do stráně se táhnoucí. Před námi už samé strmé skály; tu jako narovnané, ohromné žoky, tu jako zeď, tam zas jako štíhlé minarety, do jasného vzduchu se vypínající. Pohledl jsem za sebe. Přede mnou les a dál údolí mezi lesními stráněmi, jimiž jsem byl přišel.

Mezi temnými olšemi probleskovala voda potoku.

Palouček posečený dýchal silnou silicí vůní.

Stezka, kterou jsme dále kráčeli, byla hustě bílým pískem posypaná, takže se až nohy bořily. Po nižších skalách plazily se ostružiny a maliny, vysoké kapradí sklánělo své členité listy. Zacházeli jsme hloub a hloub do skal. Každé chvíle jsem se zastavoval, dívaje se tu na ohromný balvan,

na němž zakrnělá se černala borovice, tu zrakem stíhaje, skálu, jako věž vyčnívající.

Vůdce kráčel statně dál. Nebyli jsme dosud v pravém místě — a mne už tu všecko vábilo. Hle — tu mezi dvěma skalami brána. — Vedle vyvěšená tabule, na níž udány ceny vstupného, vůdci atd., arci vše samospasitelnou němčinou.

Vstoupili jsme.

Prosím, buďte shovívavými k mému péru. Což ten ubohý brk je s to vypsát a vykreslit tu ohromnou, velikolepou přírodu?

Viděl jsem v duchu prodloužené udivením tváře plavovlasých Prušáků, slyšel jsem jejich: „Ach Jott! det ist herrlich — wunderschön!“ A není to pruské!

„Ach, to je romantiky!“ řekly by slečinky.

A samé „ach“ a „oh“, jež podivení vyluzuje.

Ne neprávem říkají těm skalám „město zkamenělé“. Město, v němž, bylo-li obydleno, duchové zajisté a víly sídlili.

Skála na skále, balvan vedle balvanu, tu mocné, široké jako věkem vybledlé, zvetšelé, ale dosud pevné cimbuří, tu jako stěna ohromná, v jejíž puklinách chvěje se kapradí anebo chudé křovisko. Tu věž, tu loď, tu pomník, všecko pískovcová skála — všude ohromně vzrostlé pískovcové zrněčko. Šedem tím starého, jako báječného města proniká tu a tam zeleň stromů a křovin.

„Prosím, račte si všimnout té holubice!“ upozorňuje vůdce.

Před námi strmá jako hlazená stěna skalní a na jejím rovném vrcholu pták — holubice, jako by tu, letem jsouc unavena, usedla. Příroda znamenitá sochařka.

„Tu, prosím, sv. Jan na poušti.“ A vůdce ukazoval okovanou holí na skálu, podobající se kazateli Jordánskému.

„A tu čertův most,“ mluví dále.

„Tu, prosím, popravený rychtář.“

Sotvaže na jednu skalinu se zadívám, sotvaže ji udivené oko mé změří, již zas vůdce volá, na jinou upozorňuje. Kdož by to vše pamatoval? Pojednou není to možná. Celek působí na mysl velikolepě, mohutně a v dojmu takovém ztrácí se jednotlivostí a podrobností.

Ulička, kterou jdeme, tu se úží, tam zas šíří, kráčíme přes hrubé, dřevěné, pískem posypané mostky, přes skály — tu směr se mění, ulice je křivolaká, hloub a hloub zacházíme. Není jiného vidět než skály a skály a stále se

měnící, strom tu a tam, a nad námi modré nebe. Ve výši zhasíná růžová zář, slunce zajisté zapadá. Tu již šero, je cítit vlhko podvečera. Ticho. Jen zdálí je slyšet hluboký povzdech lesa — skála skále ho pošeptává, vždy tišeji, ti-
chounce — až v bludišti balvanů zanikl.

„Je tu ještě mnoho skal podivných tvarů. Čas kvapí a máme ještě chrám,“ — praví vůdce.

„Jen do chrámu — vše ostatní vám slevím.“

A jdeme dále.

„Místa tato, bludiště těch skal sloužovalo vždy obyvatelům okolním za útulek v čas vojny,“ — vypravoval vůdce. „Před lety, ale je tomu už tuze dávno, skrývali se tu lidé, když byli pronásledováni pro víru.“

„Čeští bratři“ — zaznělo mi v duši. Ano, tu se skrývali před císařskými dragony a reformátory, nechtíce víru svou zradit a vlast opustit. Zastavil jsem se bezděky, kolem se rozhlížeje.

Tu v těch pustých místech skrývali se jako pronásledovaná zvíř, tu snad při tajném ohni teskníce, modlili se a zpívali žalmy v boha důvěrné. A pak ani tu neměli stání.

Však vůdce vybídl mne dále.

„Bouře je tu strašlivá, děsná jako ve skalách adersbašských. Máme tu šesterou ozvěnu. Jen že tu nikdo schválně na hromobití nečekal, jako oni Angličané.“

Připomenul mi dva syny Albionu, již v Adersbachu v skalách, chtějí bouři přečkat, na ni několik dnů čekali. Sotvaže, dlouhým čekáním rozmrzeni, odešli, strhlo se neobyčejné hromobití a blesk udeřil zrovna do toho místa, kdež Angličané byli dosud marně čekali... Deska pamětní tam o tom vypravuje.

„Prosím, račte se zastavit,“ pravil vůdce, náhle stanuv, a udělal holí svou do písku čáru, jako hranici. Stál jsem v úzké ulici mezi strmými skalami. Předě mnou se černal otvor jako do nějaké jeskyně. Bylo již šero. Po chvílce vrátiv se vůdce, zavedl mne úzkou brankou, až jsem se octl v tmavém sklepení.

„To je gotický chrám.“

Nebylo třeba to oznamovat. Šerem mne obklopujícím viděl jsem nad sebou z obrovských balvanů klenutí — v lo-meném oblouku. Fantasie tu ostatní doplní — skály: sloupy, oltáře.

Náhle zašlehla zář a osvětlila rudým světlem jeskyni tu — chrám.

Vůdce zapálil voskovaný papír, skroucený na pochoděň, jejíž zář kmitala se na začernalých stěnách a na stropu.

Nepromluvil jsem ani slova. Žasl jsem.

Co to? — Varhany!

Byl jsem unešen. Neviděl jsem nástroje, neviděl jsem hudebníka. Jako z tajemného zřídla řinuly se zvuky Haydenovy písně:

„Zde v skroušenosti padáme,
o bože, před tvou tvář! — — “

Hlaholily velebně, kol se rozlehajíce.

Byl jsem v kostele. Má duše byla povznešena. — Hasnoucí pochoděň, tichnoucí zvuky zprostily mne kouzla. Ještě je ozvěna opětovala šerem skal, a bylo zase ticho. Vůdce se usmál a vyvedl mne ven. Zabočili jsme za skálu. Tu stál hrbatý mužik, nastrkuje pravicí svou klobouk. Prosil o nějaký dar. Levicí se opíral o — flašinet.

„To jsou ty varhany,“ usmál se vůdce.

Skály všecko proměnily.

„Nejsme ještě u konce, pane, ale dnes už dál nemůžeme.“

Kratší cestou vyvedl mne z labyrintu „zkamenělého města“. Venku byl již podvečer, když jsme k hospodě dorazili. Odpočinuv tu, do Teplic jsem se ubíral.

Nad „skalním městem“ skvěl se už plný měsíc. V hrobovém klidu svém bylo velebno město to. Když jsem v pokojíku hospody své se octl, dlouho jsem nemohl usnouti. Mysl byla plna neobyčejných dojmů. A ještě ve snu stál jsem v tajemném šeru gotického chrámu. Puklinou skalní dral se bledý paprsek měsíce a klenbou, skalami zněly varhany, zvuky Haydenovy zbožné písně.